

С Т А Н О В И Щ Е

от доц. д-р Живко Ангелов Велчев,

член на научно жури за защита на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен “доктор”

Съставът на научното жури, на което съм член е определен със заповед № 690/10.10.2023 г. на ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“, във връзка с провеждането на публична защита на дисертационен труд на тема “Отговорността на корпоративните служители за престъпления”, за присъждане на образователна и научна степен “доктор” по докторска програма „Наказателно право“, професионално направление 3.6. “Право”, област на висше образование 3. “Социални, стопански и правни науки” на Офер Перец – гражданин на Израел и докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Наказателноправни науки“, в Юридическия факултет на ВСУ „Черноризец Храбър“, с научни ръководители – доц. д-р Юлиана Матеева и доц. д-р Галина Ковачева.

I. Биографични бележки за докторанта.

Офер Перец е придобил през 2016 г., образователно-квалификационната степен „бакалавър“ по “Право” в Академичен колеж „Оно“, Израел. От 2018 г. до настоящия момент е изпълнителен директор във фирма „Захави Хакерем“, Израел.

II. Обем и структура на дисертационния труд.

Представените от докторанта документи и материали представляват пълен комплект, необходим за законосъобразното протичане на защитата. Дисертационният труд в съответната форма се придружава от автореферат и автобиография. Във връзка с темата на дисертацията, докторантът има три публикации. В дисертационния труд и публикациите по него нямам информация за получен сигнал за установено плагиатство.

Дисертационният труд е в обем от 154 страници и включва увод, изложение в три глави, заключение и списък на използваната литература. Съдържанието на всяка глава е разделено на отделни параграфи. Списъкът на използваната литература се състои от 88 заглавия на български и английски език и интернет източници.

В **увода** са посочени – актуалност на дисертационния труд, предмет, задачи и методология на изследването, научна новост и практическо значение на изследването.

Първа глава, озаглавена „Развитие на корпоративното право и отговорността на корпоративните служители за престъпления“, съдържа пет параграфа: “Обща позиция”, “Възникване и развитие на концепцията за корпорацията”, “Произход на идеята за корпоративна наказателна отговорност”, “Общо право: Преходът от гражданска отговорност към наказателна отговорност в общото право” и “Континентално право: Липса на корпоративна наказателна отговорност или деривативна отговорност за корпоративните служители”.

Втора глава, озаглавена „Наказателна отговорност на корпоративните служители в Израел и други държави: Сравнителноправен подход“, съдържа осем параграфа: “Обща позиция”, “Наказателна отговорност на корпоративните служители във Франция”, “Наказателна отговорност на корпоративните служители в САЩ”, “Наказателна отговорност на корпоративните служители в Израел”, “Психичното състояние на корпорацията - кратък исторически преглед”, “Наказателна отговорност на корпоративните служители в България”, “Наказателна отговорност на корпоративните служители в Нидерландия” и “Държави с частична наказателна отговорност за корпорациите и техните служители”.

Трета глава, озаглавена “Наказателна отговорност на корпоративните служители и корпорацията“, съдържа шест параграфа: “Общ преглед”, “Критика към модела на общото право”, “Критика към германския модел”, “Корпоративната престъпност и моделът на Наказателния кодекс”, “Наказване на престъпната корпорация” и “Предложения за усъвършенстване на израелското наказателно законодателство”.

В **заклучението** авторът прави изводи във връзка с направения анализ и препоръки за изменения в израелското законодателство.

III. Характеристика и оценка на дисертационния труд.

1. Работата представлява цялостно и системно изследване на отговорността на корпоративните служители за престъпления.

2. По своя обем, структура, съдържание, както и с оглед на използваната научна литература и нормативните актове, дълбочината на научния анализ и значимостта на изводите и научните приноси, трудът отговаря на критериите и изискванията за монографично изследване.

3. Обоснована е актуалността и значимостта на темата и въз основа на това е изградена структурата на дисертационното изследване, обосновани са аргументи за формирания предмет на изследването.

4. Разработването на представената тема осигурява своеобразно попълване на съществуващата празнота в теоретично и практическо отношение.

IV. Публикации по темата на дисертационния труд:

1. „Criminal Liability of Corporations and Officers”. Сб. „Право и общество“, XX лятна научна сесия на Юридическия факултет Катедра „Правни науки“ 25-26 юни 2021 г., ISSN 1313-7236, (кн. 40, серия „Юридически науки и обществена сигурност “), с. 183-189;

2. „Historical Development of The Idea of The Transition from Civil to Criminal Liability of Corporations”. Сб. „Правото като изкуство за доброто и справедливото“, Научна конференция, проведена в рамките на Лятната научна сесия на Юридическия факултет във ВСУ „Черноризец Храбър“ 01-03 юли 2022 г., Катедра „Правни науки“, 1313-7236, (кн. 43, серия „Юридически науки и обществена сигурност “), с. 262-265;

3. „The Origin of the Idea of Corporate Crime Responsibility”. Сб. „Правото като изкуство за доброто и справедливото“, Научна конференция, проведена в рамките на Лятната научна сесия на Юридическия факултет във ВСУ „Черноризец Храбър“ 01-03 юли 2022 г., Катедра „Правни науки“, 1313-7236, (кн. 43, серия „Юридически науки и обществена сигурност “), с. 266-271.

Представените научни публикации позволяват да се допълни дисертационния труд, разкриват част от анализа на научните и научно-приложни приноси, както и авторовата позиция.

V. Научни и научно-приложни приноси в дисертационния труд.

Научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд **имат различна тежест и значение**. Най-важните, основните и съществените приноси, се заключават в следното:

1. Направено е сравнителноправно изследване на законодателството и практиката в държавите, принадлежащи към системата на общото право и съответно към системата на континенталното право.

2. Представени са предимствата и недостатъците на използваните подходи за реализиране на наказателната отговорност на корпоративните служители в различните държави.

3. Очертана е връзката между корпоративната наказателна отговорност и деривативната (производната) отговорност на корпоративните ръководители в страните, принадлежащи към системата на общото право, и някои страни от континенталното право.

4. Направени са предложения за усъвършенстване на наказателноправната уредба в Израел относно отговорността на корпоративните служители за престъпления.

VI. Критични бележки и препоръки.

1. Прави впечатление, че на много места дисертацията има чисто справочен характер, като мнението на автора напълно отсъства. Другаде дисертантът прави изявления без те да бъдат достатъчно и научно аргументирани, като например: “докато моделът на общото право има много недостатъци, германският модел изглежда още по-проблематичен и напълно неподходящ за нашата глобална среда“ (с. 116); “тъй като корпорациите стават все по-големи и глобални, става изключително трудно да се борим с престъпността, особено с киберпрестъпността, прането на пари в различни държави, подкупите и подобни престъпления с инструментите, предоставени от германския модел, т.е. без наказателна отговорност за компаниите, а само административни санкции и само пряка отговорност (за собствените действия на лицето) за служителите на компанията” (с. 117); “докато адаптирането на известна наказателна отговорност за самите корпорации изглежда неизбежно, повечето страни не са решили дилемата как да създадат достатъчно стимули за служителите и директорите на компанията за предотвратяване на престъпления, като същевременно не нарушават правата им и принципите на наказателното право” (с. 118).

2. Въпросът за наказателната отговорност на юридическите лица е един от сложните и спорни теоретични въпроси в наказателното право, свързани със субекта на престъплението. Във връзка с корпоративната наказателна отговорност се открояват фундаментални различия с традиционното българско доктринално и законодателно виждане по този въпрос, което в дисертацията само е маркирано, без сериозни индикации за правилното му разбиране. Трябва да бъде ясно подчертано, че корпоративната, колективна наказателна отговорност е в дълбоко противоречие с основния принцип на наказанието в българското наказателно право - този за личната наказателна отговорност, по отношение на отделното физическо лице, което е извършило престъпление, а също така с общото понятие за престъпление, учението за субекта на престъплението, вината, стadiите на умишлена престъпна дейност, съучастието, системата на наказанията, множеството престъпления, условното осъждане, реабилитацията и много други, които в сегашния си вид са практически неприложими за юридическите лица.

3. Препоръчвам на дисертанта да се запознае в дълбочина с представените в българската наказателноправна доктрина достатъчно сериозни аргументи относно принципната несъстоятелност на концепцията за корпоративната наказателна отговорност изобщо, като това в известна степен би променило неговата категоричност в нейна подкрепа, би увеличила неговата критичност по темата и съществено би подобрило качеството на представения труд.

VII. Заключение.

Предвид изпълнението на всички нормативно установени изисквания за разработване и защита на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен “доктор”, съгласно ЗРАСРБ и правилника за неговото прилагане, и с оглед на цялостната оценка върху представения дисертационен труд, **давам положителна оценка на дисертационния труд и гласувам положително “ЗА” присъждане на образователна и научна степен “ДОКТОР” на Офер Перец по докторска програма „Наказателно право“, професионално направление 3.6. “Право”, област на висше образование 3. “Социални, стопански и правни науки”.**

Изготвил становището:

Доц. д-р Живко Ангелов Велчев

13.11.2023 г.

гр. София